

25.

27

VOTTA;
ET MOTIVA A
PROCESSV IVSTI-
TIÆ IVRATORVM. ET
CONCILLI VILLE DE
MANZANERA SVPER
APREHENSIONE.

N DEI NOMINE AMEN. Novembris
Universi quod anno à Nativitate Domini
millesimo sexcentesimo octuagesimo
octavo, die veroquæ computavatur
decima septima mensis Augusti, apud
Civitatem Cælaraugustæ, & in Camera
Regij Consilij Civilis præsenis Regni
Aragonum intervinerunt Magnifici Do-
ctores Don Antonius Blanco Ordinarius

Assessor Generalis Gubernationis, Don Bartholomeus Perez de
Nuceras, Don Ludovicus ab Exea, & Delcartin, Don Augusti-
nus Estanga, & Don Iosephus Elmir & Casanate Regij Consilia-
rij corā quibus fuit possitus Processus Iustitiae Iuratorū Consilijs
Universitatis Villæ de Manzanera super apræhensione in quo
præmissa relatione facta per dictum Don Ludovicum ab Exea, &
Delcartin relatorem quatuor ex dictis Dominis fuerunt Voti, &
Opiniois quod attento constat &c. tenetur, & debet pronun-
tiare, & in bonis in fine appellitus presentis apræhensionis con-
frontatis mandare fieri contenta in propositione oblata pro par-
te Prioris Monachorum, & Capituli Regij Monasterij Sancti
Michaelis de los Reyes, Ordinis Sancti Hyeronimi, Civitatis
Valentiaæ principaliū Francisci Yvanes procuratoris iure pleni
Domini cum facultate alienandi prædicta bona sequestrata simul
cum iurisdictione mero, & mixto imperio, & cum Uassalis. ac
ceteris iuribus ad Dominicaturam pertinentibus etiam in perso-
nam Secularem præcedentibus tamen decreto illiusque solemn-

A

bitati-

5

nitatis iuxta Sanctiones Canonicas à legitimo superiori concessis quæ super alienatione bonorum Ecclesiæ expressè prohibet alienari à iure, simulque etiam ab homine requiriuntur præstigiosus cautione forali cæteris præpositionibus repulsis reservatis iuribus reservari suplicantibus, neutram partium in expensis condemnando, cætera supplicata, locum non habere. Ex eo recipitur propositio Prioris Monachorum, & Capituli Regii Monasterij Sancti Michaelis de los Reyes Ordinis Sancti Hyeronimi constituti in Civitate Valentia iure pleni dominij, & cum facultate ei ut domino competenti, alienandi etiam in Dominum Secularem, Castrum, & Villam de Mançanera, simul cum iurisdictione mero, & mixto imperio, Vassalis, & omoibus iuribus ad dominicaturam pertinentibus; adhibitis tamen solemnitatibus quæ à Sanctionibus Canonicis statutæ sunt super alienatione rerum Ecclesiasticarum, cum prohibitio hominis concurredit cum prohibitione legis, quin prædictam dominij translationem impedire possit Concilium de Mançanera, pretextu cuiusdam prohibitionis alienandi prædicta bona, & iura adscriptæ in testamento Excelentissimi Don Ferdinandi ab Aragonia Ducis de Calabria, de qua illico differemus, cum enim prædictum Monasterium nō solum docuerit se existere in possessione prædictæ Villæ, & iurium, sed etiam titulum quo illam acquisivit ostendebit, scilicet, præfatum Ducis testamentum, quod etiam vicini de Mançanera planc agnoscant; merito propositio Monasterij recipitur ut de re sua, iuxta formam in sententia præscriptam, tamquam moderator, & arbitrus libere disponere possit. Rejecitur vero oblata à Cōsilio de Mançanera in vim iuris prohibitiū quod sibi cōpetere præsumit, ne extra Monasteriū alienetur, precipue in duriorē dominum Secularem, nam ita mutatur Vassallorū conditio ut Baro possit in eis ac super eorum cervices jugum dominicæ potestatis exercere, quod in locis Ecclesiæ non permititur iuxta Regni consuetudinem fatis notam. Nam petitio Vassallorū destituta videtur initio aut titulo iusto qui eis firmam libertatis defensionem asubjectione alterius domini præstare possit, in primis enim testes qui in hanc rem producuntur, non deponunt esse in possessione aliqua prohibendi Monasterio alienatiōem prædictæ Ville cum aquiescentia Monasterij sed solum affirmant per longissimum centum & triginta quinque annorum spatiū, à Ducis obitu, semper, & continuo morator fuisse sub ditione & Vassallitio Monasterij, & numquam subjectos alterius domini potestati, quæ probatio suffragari non potest deficienti titulo, ut super iure negativo manarent concedatur, cui repugnat huius possessionis status cum in mera, & libera facultate consistat. Nec titulus quo ius prohibitiū, adiuncto huius possessionis statu, fulcire.

3

fulcire nütetur prodesse potest, scilicet Duci testamentum, quo
suum amplissimum, & vniuersum patrimonium predi^o Monas-
terio per viam institutionis in perpetuum reliquit, cum expressa
tamen prohibitione pignorandi, & vlo modo alienandi, inter alia
Castra, Villas, & Loca spectantia ad Ducem, & comprehensa in
hæreditate, quæ sigillatim enumerantur; Castrum, & Villam de
Mançanera ut ea omnia semper, & infinitum in dominio Monas-
terij remanerent; Contendunt enim Vassalli testatorem vetuisse
alienari prædictam Villam corum respectu, iuxta D. D. opinio-
nem, qui cesent quod quamvis verum sit quod prohibitio aliena-
tionis facta per testatorem sine causa, alienationem impedire nō
soleat, dicatur que nudum præceptum, quod successores non
adstringit, tamen prohibitionem efficacem reddi, & alienationē
impediri, ex causa sive expresa, sive ex rei, seu personarum qua-
litate subintelecta ideoque existimant, quod si testator prohibet
simpliciter alienari res animatas, in quas cadere possit affectio,
veluti Vassallos, sine alia expressione causæ, vel personæ substi-
netur prohibitio ex tacita causa incommodum Vassallorum ut sem-
per permaneant in potestate melioris domini, legatarij, vel hæ-
redis prohibiti; Exemplo servi, quem Dominus in testamento
vendi aut alienari vetat, cui si alienetur fideicomissaria libertas
videtur relicta si modo hoc animo id adscriptum sit quod volue-
rit cum testator ad libertatem per duci, cum non tantum verba
fideicomisi, sed & mens testatoris tribuere soleat libertatem
fideicomissariam, & cum ex presumptione præstata esse videatur,
hæredis est contrarium voluntatem testatoris probare, ut alicui
bi turis Consultus prosequitur; idemque dicendum esse aliqui-
bus placet, si prohibetur alienari Castrum, cum ibi sint homines,
quorum contemplatione videtur facta prohibitio: Cæterum; cir-
cumscripta hac questione, & an Vassalli prohibiti alienari con-
traveniente Domino liberentur à potestate dominica, sicut ser-
vus consequitur libertatem, ut aliqui sentiunt, vel impeditur
tantum alienatio, contradicentibus Vassallis, ut alij existimant,
ac etiam an prohibito alienationis efficax reddatur, ex prædicta
causa ne Vassalli iudiciorem dominum alienentur, vel ex alia,
scilicet quia de iure eis invitis à Domino alienari non possunt, &
aliquis placet; Verius esse censemus prohibitionem alienatio-
nis à Duci factam favore Monasterij tantum adiectam fuisse; &
cum hæc controversia extra testamentum non incurrat, sed ex
eo oriatur, secundum eius scripturam (quæ veluti ius scriptum
est) expedienda est; inspectis igitur verbis clausulæ quæ in dis-
ceptionem venit. Item eorum quæ præcedunt, vel quæ sequun-
tur appareat, Duccem prospicere utilitati Monasterij, quod ve-
luti filium dilxit, cum ei vpiuersa bona per viam institutionis
relinques

4

reliquerit, & adiecerit conditionem, ne vlo modo alienarentur, ut illa dotacioni Monasterij, quod a Ducis pietate, & monificetia initium habuit, perpetuo desservirent, sine quibus conservari non poterat, nam verba expressa quae ad certas personas acomodata sunt, ea referre non debemus in damnum, vel favorem alterius, sed ad eum dum taxat gradum, quo haec personae instituta, & gravatae fuerint; nec dici potest haec interpretatione admissa nullius momenti esse scripturam, quasi Dux nudum praecipatum reliquerit, cui renunciare poterat Monasterium, ideoque presumendum esse, ne illatoria sit testatoris voluntas, contemplatione Usuallorum prohibita esse alienationem Villæ de Mançanera, quasi privilegium quodam illis indulserit, ne extra Monasterium alienarentur: Nam quando prohibitio dirigitur, vel cadit in personam, cui de iure interdicta est alienatio, scilicet Monasteria, Universitates, Ecclesias, & alias huiusc generis, sustinetur prohibitio, & difficilius permititur alienatio, ex eo quod prohibitio hominis concurrit cum prohibitione legis iuxta receptissimam D D. Sententiam, his enim casibus iam inventur persona, cuius respectu id dispositum est, ut in nostro Monasterio, & adest causa nempe conservationis bonorum inter prohibitos; sicut is qui extra familiam bona alienari prohibetur curatione, & causa id facere censendus est ut bona in familia conserventur, et si id non expesserit, idemque in primo genijs dicendum est; qua propter Doctores constanter affirmant bona quae suprema vel superstitis voluntate ad Sacrosantas & Religiosas Ecclesias devoluta fuerint sub expressa prohibitione alienationis, ea mente prohiberi, ne vlo modo alienarentur, ut rectius custodiantur; Reipublicæ enim inter est (quæ potissima est prohibitionis ratio) ut sicut ipsa Ecclesia, Religionis & fidei mater perpetua est ita eius patrimonium jugiter servet illellum, unde supradicti fructus ad Ministros, & Pauperes alendos, Edificia tuenda, ne aliquin bonis alienatis pro arbitrio, sicut corpus sine anima, ita Ecclesiæ sine facultatibus ad nihil redigerentur, unde bona ex lege relida non licebit distrahere etiam in aliquibus casibus à iure permisis, nisi iusta, & necessariae causæ intervenient; Sed de hac re disquirere ociosum esse arbitramur cum cius decisio ad Iudicem competentem, qui de ea cognoscere debet, spectare dignoscatur; similiter prohibitiones filiis adscriptæ à Parentibus, qui coercere student hoc precidenti consilio & cautione, dispendium bonorum quod ob lubricum & etatis verentur, sublistūt, ut pote favorabiles ipsi metu filiis prohibitis, etiam respectu legitimæ eis debitæ, iuxta receptionem D D. Sententiam, & hec prohibito valida erit non solum si imponatur ad certum tempus, sed etiam si perpetua sit, & operabitur dum gravatus vixerit, & causæ

causa ob quam adiecta fuerit, & illius favor suadet, velui si
centum, ita ut fundus ematur, legata sine alicui minus industrio,
cui prospectum esse testator voluit interesse heredi credendum
est; atque ideo cautionem interponendam ut & fundus compa-
retur ac postea non alienaretur cum enim testator voluerit pro-
picere ei quem minus industrium sciebat, voluisse videtur, quod
precissé fundum emeret qui postea non alienaretur, cum pecu-
niaria statim perdere & male consumere poset, quia minus indu-
strius erat, presertim cum legatum sit pro alimentis quæ ipse tā.
quam minus industrius querere non poterat cum esset persona
quæ ab alimentis pendebat, ac ideo præceptum nudum non est,
& impeditur alienatio, licet causa & modus videatur tantum
utilitatem legatarij, ut post antiquos, quidam politioris litera-
turæ interpres animadvertisunt quod misifice convenit disposi-
tioni testamenti de cuius interpretatione agitur, cum enim Mo-
nasterium esset, veluti persona, quæ sine magnis redditibus, &
probentibus conservari non poterat, qui in patrimonio Ducis
præcipue consistebat cui etiam iura prospicuit, ut minori obin-
vicitatem, & parum industrio non solum ad querenda sed etiam
conservanda bona, merito prohibitio subsistit, cuius beneficio
Monasterium renuntiare potest; Preterea excluditur favore
Vassallorum non solum ex causa tacita, vel sub intellecta in utili-
tatem Monasterij: iuxta superius annotata, sed & expressa; Nam
in fine clausulæ hæreditariæ reperiuntur hæc verba: *Hacemos e*
instituimos en heredero nuestro universal (scitum Monasterium) por
dresbo de institucion en la mejor manera que podemos, e debemos pa-
ra que tengan, e poseban; perpetuamente todos los dichos nuestros bie-
nes encargandoles encarecidamente que tengan por encomendada nues-
tra anima, quæ manifeste demostrent Ducem præcipisse. ne bona
alienarentur, in comodum Monasterij; non Vassallorum, quos
eum universa hæreditate, ut instrumenta utilitatis Monasterij,
illius ditioni subiecit, eisque perpetuam servitutem irrogavits
sicut servus prohibitus alienari si contra præceptum alienetur, non
consequitur libertatem, si testator consilium dederit hæredi vel
legatario, retinere talis servum propter ministerium & usum
domini necessarium, quod cum eo educatum esse testator ex-
pressit, vel propter perfectæ artis peritiam hæredibus suis servari
præcipit, vel quia coercere voluerit servum, & cruciare ut ma-
le meritum ne meliorem dominum experiarur vel aliqua mente
non tribuenda libertatis animo; huic interpretationi conserua-
deziuri & D D. assertionibns, cui etiam significatio verborum
non repugnat, & voluntas testatoris congruit, ad stipulantur alig-
toniæ apparere enim Villam de Mançanera à Doce adquisi-

tam fuisse ex venditione sibi facta à Don Petro Ladron Viceco:
 mite de Villanova, & prohibitionem specialem non esse Vassallo-
 rum, & prædictæ, Villæ, sed etiā alia Castra, Villas, & Loca com-
 prehendere, in quibus ius absolutæ potestatis non vigeret, cum
 extra Regionem sita, & populata sint, quare magis favore Mona-
 sterij prohibitio adiecta videtur, quam respectu Vassallorum ne
 induriorem dominum alienarentur in quos nulla cadere possit
 affectio Dueis, vel quia suis obsequijs illius gratiam promerue-
 rint, vel prædicta Villa à progenitoribus Ducis possesa in eum
 que transmissa fuerit, accedit non sufficere causam tacitam in fa-
 vorem alicuius quando dubium esset an testator etiam ex alia cau-
 sa moveri potuisset, nam in dubio dicendum esset, causam fuisse
 favore prohibiti, & ratio est, quia causa habetur pro expressa
 quando ea solum potuit testatorem moveare secus vero est dicen-
 dum, quando plures posunt considerari rationes inter quas præ-
 valet favor prohibiti, iuxta aliquorum sententiam; ex quibus
 non obscure deprehenditur Vassallos audiendos non esse, cum
 quibus testator loentus non est, si illius expressam voluntatem
 & causam propter quam dispositum est, ne alienarentur bona;
 ac etiam juris regulas sequi velimus, nam ex ipsa clausula institu-
 tionis capiendus est sensus veritatis, nec oportet contra voluntati-
 tem defuncti duriorem Monasterij conditionem constitui, nec
 etiam obstatere celemus ius commune in hinc dominis alienatio-
 nem Vassallorum, eis iovitis, si ex ea illorum conditio deteriore
 fiat, nam ut omitamus plerisque placere hanc assertionem res-
 tringendam esse si Vassalli ob causam necessariam alienarentur,
 ex eo quod potest videri is qui prohibet nihil sensisse de huius-
 modi alienatione hanc sententiam quam sine controversia proce-
 dere affirmant in Vassallis Principi subiectis, licet in duriorem
 servitutem redigantur, nam suæ felicitas est sub iusto vivere
 Principe, firmissimam esse profiteri in Vassallis constitutis sub
 potestate dominica quibus etiam ius retractus denegant, quod
 subditis Principi conceditur, licet quoad retractum alij dissentiant,
 & in Regno secundam eorum opinionem, equitati magis
 contentaneam, annis retroclisis iudicatum fuerit; indubitate
 juris est Vassallos simul cum Castro alienari posse, & si relucte-
 tur atque ita cessat obiectio, cum Monasterium non contendat
 sibi concedi facultatem alienandi Vassallos de Mançanera sim-
 pliciter, sed cum territorio, & omnibus iuribus ad domineatoram
 pertinentibus, Denique non adversatur ostendisse Vassallos per
 longissimum temporis spatium à Ducis obita, & ante item mo-
 tam, constitutos fuisse sub potestate suaviori Monasterij, quia
 aliam dominum experirentur, ideoque tuendos iu huius posses-
 sionis statu presertim in articulo sumarissimi possessorij, in quo

versamur, cuius natura est iuxta iuris, & fori regulas conservare statum qui est tempore mortis, donec sit cognitum de vero possessio, vel proprietate, nam respondetur, quod licet fate-remur, Vassallis de Mançanera suffragari posse hunc statum, qui repugnat iuri prohibitivo; si ex iusto & colorato titulo dimane-ret, tamen cum de eo nullo modo docuerit veluti præscriptione legitima, pacto, privilegio incorporationis, aut alio modo qui-nimo scriptura testamenti, ex qua illum derivare student, penitus elidat, nam quod in eo statutum est, solum utilitatem Mona-sterij continet, / ut satis comprobatum manet) evincitur, cor-ruere possessionem, si quæ est deducta & probata, & in colorati in ea manteneri postuiare; possessio enim licet antiquissima, vel immemorialis despicienda est, si constiterit de titulo vitioso aut in valido. Merito itaque censamus rejiciendam esse petitionem Vassallorum cum notorie apparcat obtinere non posse in proprieta-te ex defectu tituli, de quo præcipue in hac causa disceptatur his & alijs &c. aitento constat &c.

Vnus vero ex dictis Dominis Regijs Consiliarijs fuit Voti, & Opinionis quod &c. constat &c. tenetur & debet Pronuntiare & in bonis in fine præsentis appellitus confrontatis mandati fieri Contesta in propositione Iustitiae Iuratorum, & Consilij Villæ de Mançanera principalium Faustini Dominici de las Foyas procu-tatoris præstata cautione forali cæteris propositionibus repulsi reservatis iuribus reservari supplicantibus neutram in expensis Condemnando cætera supplicata locum non habere, ex eo & alias in hoc processu summariissimi possessorij manutentio decer-nitur Villæ de Mançanera quia ex instrumentis, & probationi-bus producijs constat Excelentissimum Principem Ducem de Calabria anno millesimo quingentessimo quinquagesimo, suum condidisse testamentum in eo que omnia sua bona Monasterio Sancti Michaelis de los Reyes Ordinis Divi Hyeronimi circa Ci-vitatem Valentiae existentis reliquisque ut perpetuo in eo maneret & Religiosi in eo comimorantes animam suam Domino Deo bo-sco commendarent posteaque progrediens testator in eadē clausula declaravit inter prædicta sua bona esse comprehensa inter ali-quas Villas. & Oppida, Castrum, & Villa de Mançanera in Regno Aragonum existens cum suis castalibus, jurisdictionibus civi-libus, & criminalibus, meritis & mixtis imperijs, & repetens quod prædicta Oppida & Villa manerant perpetuo in Monasterio addidit specialm prohibitionem præcipiens quod non valcang vendi alienari, aut obligari, & etiam constat vicini Villæ de Mā-çanera per longissimum temporis spatium centum triginta & quinque annorum in quasi possessioni esse existendi sub dominio & Vassaligo Monasterij & numquam subiectos potestati alterius domini

domini & licet actus prohibiti*vi* probati nō reperiatur quia casus
 alienationis non evenit atamen cum tam longeva possessione ti-
 tulo prohibitionis expressa alienandi ex testamento resultanti su-
 ffulta manutentio supplicata denegari non debet nam p̄ceden-
 te aliquo titulo aquo possessio principium alumat in vim illius
 continua*ta* presumitur pro parte Monasterij contenditur quod
 dicta prohibiti*o* alienandi impossita in testamento sine expressio-
 ne causæ, aut personæ propter quam testator alienationem pro-
 hibet est nudum p̄ceptum appositum tantum in favore Monas-
 terij cui renuntiare potest Monasterium ut ocurrente cassu iuxta
 Canonicas Sanctiones ad alienationem procedere valeat itaque
 dicta prohibiti*o* nullum titulum producere potest quo possessio à
 Villa de Mançanera allegata roborari queat. Sed satis fit cum co-
 muni Doctorum distinctione inter res inanimatas, & animatas
 nam quando prohibiti*o* super re animata anima rationali etiam
 quod not. exprimatur causa nec substitutus dominetur tener prohibiti*o*
 favore ipsius personæ comprehensæ in ipsa re prohibita
 alienari, & cum in dicto testamento prohibiti*o* expressa alienandi
 specificè fuit adiecta Oppidis, & Villis in quibus comprehen-
 duntur Vassalli qui tamquam pars formalis Villam, aut Locum
 constituunt in eorum favorem ne duriorem dominum experian-
 tur prohibitionem alienandi à testatore impositam fuisse à iure
 presumitur, & si alienetur hoc procedere in prohibitione simpli-
 cione alienos, ne vendas sed cessare quando aliud fuerit ad scrip-
 tum. & quod in dicto testamento fuit causa prohibitionis adscrip-
 ta ut bona prohibita alienari remanerent perpetuo in Monasterio
 nulla habita consideratione ad Vassallos quare eis nullum ius ad-
 quiritor ad impediendam alienationem; Respondetur quod hæc
 verba, ut perpetuo maneat in Monasterio equaliter respiciunt
 comodum, & utilitatem Monasterij, & favorem Vassallorum,
 & est causa correspœctiva quæ duos effectus eque principalis pro-
 ducit nam favor Vassallorum consistit in permanendo in domi-
 nio, & potestate Monasterij ne duriorem servitutem experian-
 tur si per alienationem ad dominum Secularem transirent prætu-
 mendum est hos duos fines testatorem prospexisse maxime quā-
 do ex contemplatione Vassallorum maior securitas stabilitur ad
 sua Vota observanda nam cum contradictione eorum bona saltē
 prætiosiora ut sunt Castra, & Villæ perpetuo in Monasterio re-
 manerent, & nobilissima memoria Exclentissimi Duci in eter-
 num permanebit quod suadetur ex discretiva prohibitione ex-
 pressa imposta tantum Locis, & Villis, Vassallos habentibus
 nam si voluntas fuisset restricta solum ad existentiam dictorum
 bonorum in Monasterio cum toties repetita in testamento lega-
 tur esse superflua, in quanis hæc sp̄cialissima prohibiti*o*, & n̄
 aliquid

aliquid operetur quando superadditur prohibitionis legis, &
aliæ prohibitioni testatoris antecedenter explicatæ inteligen-
dum est voluisse Vassallos contemplare tam propter eorum af-
fectionē quam ut firmius sua enixa voluntas adimpleretur ex qui-
bus deducitur precise non inferri illa verba ut maneat perpe-
tuo in Monasterio solum prospicere Monasterium quia sint equi
voca, & correspœctiva ad favorem Vassallorum in illi perpetuo
essent in dominio Monasterij, & liberaretur a servitute Seculari,
& quamvis clare, & expresse erga illos affectio non infatur ne-
gari non potest dubium adesse ex quo titulus saltim coloratus
oritur sasiciens ad colorandam quasi possessionem in qua institū
vicini de Mançanera ut tamquam in cassu dubio matuteneri des-
beant in hoc sumarissimo possessorio donec in pleniori iudicio de
proprietate veri tituli discutiatur. his & alijs &c. attent, constat
&c.

Sig^X num mei Alberti Iubero Secretarij pro sua Maiestate
Regiae Audientia, presentis Regni Aragonum, & in
Civitate Cælaraugustæ domiciliati, qui huiusmodi Votas
& Motiva à libro motivorum de anno millesimo sexcen-
tisimo octuagessimo octavo, ubi continuata existunt; ex-
traxi, comprobavi, constat se superposito ubi legitut, dis-
tum & de delecto, inter verba, fuit, accidit, & signat
vi.

